

BANKINSPEKTIONENS OCH FÖRSÄKRINGSINSPEKTIONENS FÖRFATTNINGSSAMLING

BFFS 1987:22

Allmänna råd till banker angående bankkontors verksamhet och bankservice i butik m.m.;

utfärdade den 21 december 1987.

Frågan om formerna för verksamheten vid ett bankkontor har aktualiserats genom den försöksverksamhet med bankservice i butik som sparbankerna bedrivit i ett antal livsmedelsbutiker under senare år. Bankinspektionen sammanställde i maj 1987 en föredragningspromemoria i ämnet. Denna innehöll bl.a. en sammanfattning av de fördelar och nackdelar som inspektionen funnit vara framträdande vid dittills gjorda överväganden i huvudfrågan om bankkontorsetablering i detaljhandelsmiljö kan vara förenlig med kraven på säkerhet och en sund utveckling inom bankområdet.

Promemorian skickades på remiss med skrivelse 1987-05-22 (dnr 1362-3/86-R) till bankorganisationerna, Pkbanken, Köpmannaförbundet, bank- och handelsanställdas personalorganisationer samt riksbanken. I remisskrivelsen hemställdes om synpunkter på här aktuell fråga.

Efter genomgång av mottagna svar har bankinspektionen beslutat att utfärda dessa allmänna råd. Den bankservice som vissa banker erbjudit i butikskassa har inbegripit mottagande av insättningar. Därmed har expeditionsstället varit att anse som bankkontor enligt vad nedan sägs. Även om fri kontorsetablering gäller för närvarande, är det ofrånkomligt att vissa standardkrav måste uppställas i fråga om organisationsformerna för ett bankkontor. Det är betingat av de allmänna krav på säkerhet och en sund utveckling av bankverksamheten som avses i 7 kap 1 § bankrörelselagen.

Bankinspektionen lämnar i det följande allmänna råd om bl a organisationsformer för bankkontor. Därav framgår att inspektionen inte funnit det förenligt med nyssnämnda krav att hos andra näringsidkare etablera bankkontor i former som förutsätter sammanblandning av verksamheter. De fördelar som enligt remissyttrandena från sparbankerna och föreningsbankerna motiverar den prövade formen av bankservice i butik kan enligt inspektionens mening bankerna till största delen ändå uppnå genom betalningsförmedling hos näringsidkare på sätt som framgår av det följande. Sveriges Föreningsbankers Förbund har anfört att insättningarna hos föreningsbankkontor i butik varit begränsade. Inte någon remissinstans har pekat på behovet för kunder i t ex glesbygd att kunna göra insättningar eller andra inbetalningar som motiv för att inrätta bankkontor i butiksmiljö. Flertalet remissinstanser fäster uppmärksamheten på säkerhets- och kontrollproblemen. Riksbanken och Handelsanställdas förbund har negativa synpunkter på en kontorsetablering i nyssnämnda former.

Definition av bankkontor

Med bankkontor enligt 2 kap 22 § bankrörelselagen avses enligt grunderna för banklagstiftningen ett bemannat expeditionsställe där banken bedriver verksamhet som omfattar inlåning och/eller utlåning. Till in- och utlåning hör enligt bankinspektionens mening även upprättande av avtal om konto och krediter eller handlingar av liknande innebörd.

Organisationsformer för bankkontor

Verksamheten vid ett bankkontor bör bedrivas vid ett fast expeditionsställe. Särskilda tider bör vara bestämda för expeditionens öppethållande.

Om annan än banken bedriver verksamhet inom expeditionslokalen, bör bankkontorets utrymme vara avgränsat med tydlig markering av bankens expedition. Avgränsningen mot annan verksamhet bör även upprätthållas personalmässigt på så sätt att tjänsteman på bankkontoret under tjänstgöringstid endast handlägger bankens ärenden.

Kassaexpedition eller annan expedition för betalningsärenden vid ett bankkontor bör organiseras så att in- och utbetalningar omedelbart registreras maskinellt post för post. Den maskinella registreringsutrustningen bör ha automatiserade funktioner som ombesörjer

att löpnummer genereras i sekvens för varje registrerad transaktion,

att registrerade belopp ackumuleras med uppdelning av in- och utbetalningar var för sig,

att löpnummer och registrerad information trycks på pappersjournal eller mellanlagras på datamedia, och på verifikationer till affärshändelserna,
att kvittens vid inbetalning trycks på allegat för kundens räkning, och
att vid transaktion med bankbok, insättning eller uttag och behållning trycks i bankboken.

Om dessa förutsättningar inte kan uppfyllas, bör kassaverksamheten organiseras på sådant sätt att inträffade affärshändelser kan fastställas och redovisas i en manuell rutin av två personer i förening. Kvitto på mottagna inbetalningar och noteringar i bankbok bör därvid undertecknas respektive bestyrkas av två personer. Till skydd mot tillgrepp av värden på bankkontoret skall säkerhetsanordningar vidtas mot rån och inbrott i enlighet med de föreskrifter härom som bankspektionen fastställer i särskild ordning.

Instruktioner och kontroll av bankkontorets verksamhet

Styrelsen eller bankledningen bör fastställa erforderliga instruktioner för kassaverksamheten, vari även inbegrips handhavandet av kassamedel, värdeblanketter och andra värden vid bankkontoret, samt för hur kontroll av verksamheten skall genomföras.

Genom programmerade kontroller och andra tekniska arrangemang samt manuell efterkontroll av dokumentation bör kunna fastställas att affärshändelser och andra indata som registrerats eller automatiskt genererats hos bankkontoret blivit fullständigt redovisade.

Anmälan om kontoretablering

Om anmälan hos bankspektionen av beslut att inrätta ett bankkontor är stadgat i 2 kap 22 § bankrörelselagen. Inspektionen har i cirkulärskrivelse 1980-12-17, nr 19, givit närmare anvisning om anmälningsförfarandet.

Bankservice i annan form

Av bank inrättat s k löneutbetalningsställe eller checkinlösenställe för att uteslutande ombesörja utbetalning från inlåningskonto mot kvitto eller check, är inte att betrakta som bankkontor. Till denna kategori av expeditiionsställen hör även av bankerna uppställda bankautomater för självbetjäning vid kontohavares sedeluttag med hjälp av bankernas kontokort och personlig kod.

Inte heller av bank inrättat s k servicekontor eller representationskontor, med verksamhet som uteslutande syftar till etablering av kundkontakter och rådgivning åt kunder eller service av motsvarande karaktär, är att anse som bankkontor.

Vad ovan sagts om avgränsning och tydlig markering av bankens expedition bör i tillämpliga delar iaktas även vid här aktuell bankservice.

Formerna för och kontrollen av denna typ av bankservice bör regleras i instruktioner från styrelse eller bankledning. Anmälningsplikt till bankspektionen vid etablering av servicen föreligger inte.

Check- och kontokortsbetalning hos näringsidkare

I syfte att främja användningen av check som betalningsmedel har bankerna, efter överläggningar med detaljhandelns organisationer, genom Svenska Bankföreningen utgivit en s k bankrekommendation om mottagande av checkar, utställda av privatpersoner, i butik eller på liknande försäljningsställe, på restaurang eller hotell, för taxiresa, vid resebyråer och SJ:s biljettexpeditioner, vid Tullverkets kassaställen eller vid Riksgäldskontorets kassaexpedition. Särskilt avtal har vidare träffats mellan bankerna och postverket om allmänna villkor angående checkar som mottas i poströrelsen.

Bankerna har på senare år även tagit kontokort (bankkort och sparbankskort) i bruk som hjälpmedel för kontohavare att disponera sitt inlåningskonto, med eller utan kreditlimit, för betalning av köp av varor och tjänster hos näringsidkare. Avtal har, genom ett par av bankerna bildade administrationsbolag, slutits med ett stort antal näringsidkare om kontokortens användning. Innebörden i avtalen är att näringsidkaren förbinder sig att som betalning godta en av köparen undertecknad betalningsanvisning i form av en köpnota, mot att köparen uppvisar ett giltigt kontokort och att butiken identifierar köparen som rätt innehavare av kortet. En form av elektronisk betalningsanvisning har skapats i de fall kontokortet används i förening med en till kortet knuten personlig kod. I denna helt ADB-baserade rutin förutsätts rätt kortinnehavare ha identifierats om inknappad kod godkänns av systemet. Anvisningen bekräftas av kortinnehavaren genom att denne registrerar sitt godkännande.

Bankerna bör kunna erbjuda sina kunder betalningsservice hos näringsidkare även med utnyttjande av annan typ av betalningsanvisning enligt lokalt eller centralt träffat betalningsförmedlingsavtal. Förutsättningen är att

tillfredsställande säkerhet kan uppnås, bl a i fråga om kontoidentifiering och skydd mot kort- eller kontomissbruk.

Kontantutbetalning hos näringsidkare

I syfte att främja bankservicen i glesbygd och under annan tid än då bankkontor har öppet har vissa banker enskilt ingått avtal med näringsidkare om att denne under eget ansvar tillhandahåller kontohavare kontanter mot check eller kontokortsanvisning i den form som angivits ovan.

I fråga om check kan servicen exempelvis få formen att en butiksägare inrättar ett checkinlösenställe i sin butik. En kortinnehavare kan erbjudas att i butik ta ut kontanter från sitt bankkonto mot prestation av en kontokortsanvisning.

Det bör i denna form av uttagsservice även vara möjligt att använda någon annan typ av betalningsanvisning, under samma förutsättning som sagts ovan om betalning vid köp hos näringsidkare.

Riktlinjer för avtal med näringsidkare

Avtal mellan bank och näringsidkare om betalningsförmedling bör i likhet med den ovannämnda bankrekommendationen innehålla villkor om ansvarsfördelning och om förutsättningar för parterna att få åberopa avtalet, bl a om högsta tillåtna uttagsbelopp utan täckningskontroll, identifiering av check- och kortinnehavare etc, samt om ansvaret för förlust som kan uppkomma under olika omständigheter, t ex. vid bristande täckning, checkförfälskning och obehörig användning av kontokort. Sedvanlig legitimationskontroll bör, oavsett beloppets storlek, alltid tillämpas vid kontantutbetalning, i likhet med vad som gäller vid uttag på bankkontor.

En förutsättning för kontantutbetalningsservice bör vara att näringsidkaren själv får avgöra vid vilka tillfällen och i vilken omfattning - inom av banken fastställda beloppsgränser - kontanter kan tillhandahållas.

Riktlinjer för avtalsslut och avtalsinnehåll, bl a om legitimationskontroll, kontoidentifiering, gränser för transaktionsbelopp och täckningskontroll, bör fastställas av styrelsen eller bankledningen.

På bankinspektionens vägnar

LARS EKLUND

Harry Karlsson
(Redovisningsavdelningen)